

КРЫТЪ 1918

ДО ДНЯ ПАМ'ЯТІ ГЕРОЇВ КРУТ

**29 січня 1918 року в історії України
з'явилася нова сторінка, щедро полита
молодою кров'ю, назва якої – Крути!**

Славних хлопців-добровольців зібралось триста,
А дорога, наче доля, – коротка, терниста.
Ой ви, Крути, ой ви, Крути, заступіть собою,
Бо проллється кров юнача цілою рікою.

Балада про Крути

Слова: *Микола Бакай*
Музика: *Павло Дворський*

Світова історія знає багато жертв в ім'я ідей, але аналогічної Крутам не було.

29 січня 1918 року біля невеличкої станції Крути на Чернігівщині сталась трагедія, яка сколихнула, пробудила всю Україну. У цей день жменька юнаків у нерівному бою віддала своє життя, але відстояла честь України.

Російську імперію 1917 року потрясли революційні події: відбувся державний переворот, імператор зрікся престолу і передав правління державою Тимчасовому буржуазному уряду. За владу в Петрограді боролися різні політичні сили. У листопаді її захопили більшовики на чолі з Леніним. Українські патріоти вирішили скористатися історичною нагодою і створити суверенну державу. 1917 – 1918 роки були дуже важкими для утвердження української державності. Дуже жорстока була боротьба за владу в Києві. Однак сподівання українців не були марними. У листопаді 1917 року було проголошено Українську Народну Республіку.

Більшовицька Росія не змогла змиритися зі створенням Української держави. Її становище ускладнювалось тим, що Центральна Рада, якій належала влада в Україні, зволікала з вирішення багатьох надзвичайно важливих, термінових питань. Саме цим скористались більшовики, щоб проголосити в Українській Народній Республіці радянську владу. Більшовики почали застосовувати великі військові сили і рушили до Києва...

Що ближче було до Києва, то жорстокішою була боротьба. Зупинити ці сили було нікому. Саме тому на станцію Крути, яка була воротами до Києва, прибув нашвидкоруч зібраний загін юнаків під командуванням сотника Омельченка. Загін складався із гімназистів 6, 7, 8 класів. Саме вони і спробували перепинити шлях радянським військам. Їх було приблизно 300 чоловік, переважно учнів середніх шкіл, що ніколи не тримали у руках зброї і навіть не мали елементарної військової підготовки. Курінь одразу ж був розгорнений проти більшовицьких сил. Сміливо йшли юнаки на січ. У глибокому снігу, при морозі – 15°C, у своїх гімназистських шинелях залягли вони в сніг. Більшовики не зупинялися. Хоч по них і був відкритий вогонь, вони відчували свою перевагу, бо їх було до 6-и тисяч бійців...

Юнаки не знали, яка сила-силенна більшовиків іде на них. Їх було 300 проти шеститисячної армії. Половина з них впало в бою, а половину забрали в полон, довго й жорстоко катували. Гімназистів вишикували чотирикутником. З нелюдською люттю їх били прикладами, нагаями і просто кулаками. Та не впали на коліна, не просили пощади, помилування. Вони мужньо зустріли вирок суду. А вирок був такий: поранених відправити до Харкова, а решту – розстріляти. 27 засуджених стали в ряд. Наближались страшна хвилина. Але скалічені юнаки перед обличчям смерті не занепали духом. Учень сьомого класу гімназії Григорій Папський сильним голосом починає співати: «Ще не вмерла Україна». Всі товариші підхоплюють. І пісня дужчає, спів лине по всій Україні.

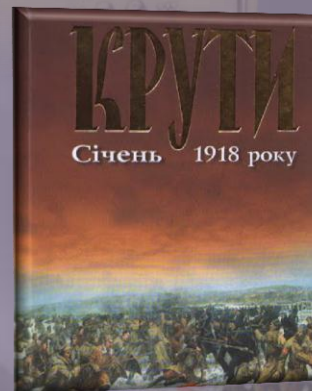
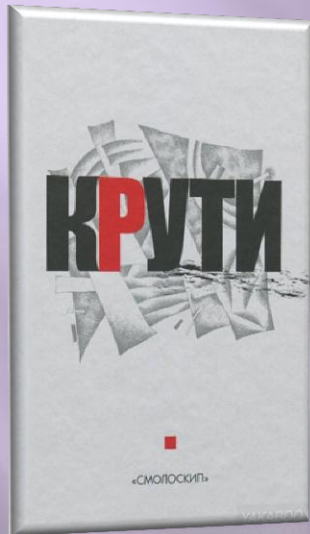
Після повернення Центральної ради 19 березня 1918 року до Києва М. Грушевський запропонував вшанувати пам'ять стрільців студентського куреня та промовив над могилою: «Для Вас ця могила навіки залишається полум'ям віри... Діти України... вона буде тим дзвоном... що не дасть спинитись... не дасть забути... Будьте певні, шановні герої, що ваша смерть не даремна. Вона жива і житиме довіку – вільна самостійна Україна!»

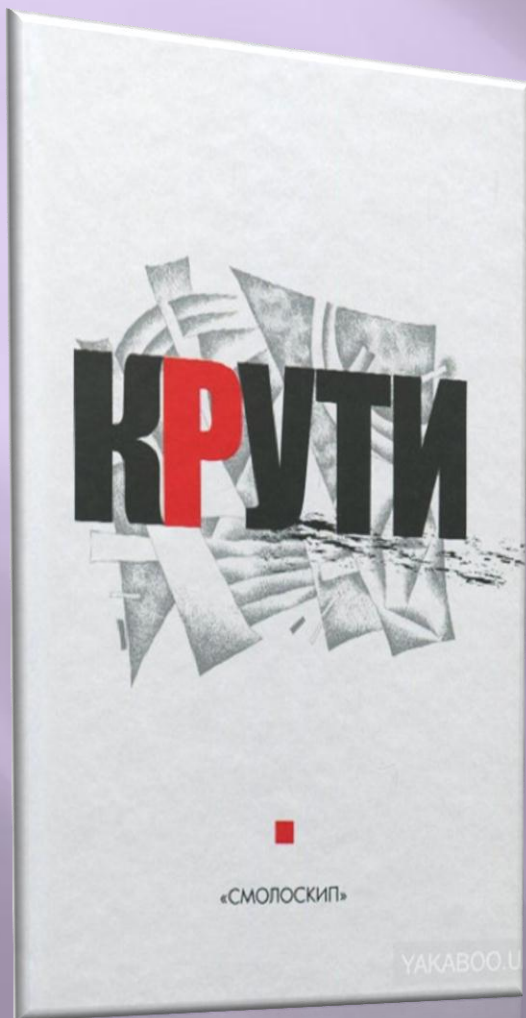
Більше 100 років тому 300 «учнів українських» пішло в безсмертя. Юнаки-герої показали приклад мужності, відданості і незборимості духу. Затримавши ворога на чотири дні, київські юнаки дали змогу укласти Брест-Литовський мир, що de-facto означав міжнародне визнання української незалежності.

Герої не вмирають. Вони живуть у пам'яті і справах наступних поколінь.

ФОНДИ НТБ МІСТЯТЬ ДОКУМЕНТИ, СПОГАДИ СУЧАСНИКІВ, АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ, А ТАКОЖ СТАТТІ З ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ НА СТОРІНКАХ ЯКИХ ОПИСАНО БІЙ ПІД КРУТАМИ:

Крути : збірка у пам'ять героїв Крут / упоряд. О. Зінкевич, Н. Зінкевич. – Київ : Смолоскип, 2008. – Книга. – 422 с.

29 січня 1918 року відбулася надзвичайно трагічна подія в українській історії — бій під Крутами. Уряд УНР, опинившись без війська, кинув на протистояння з російською армією, що йшла на Київ, кілька сотень погано озброєних українських студентів та гімназистів. Майже всі вони полягли у нерівному бою. Цей бій отримав величезне символічне значення — і саме його намагалися розкрити упорядники цієї книги.

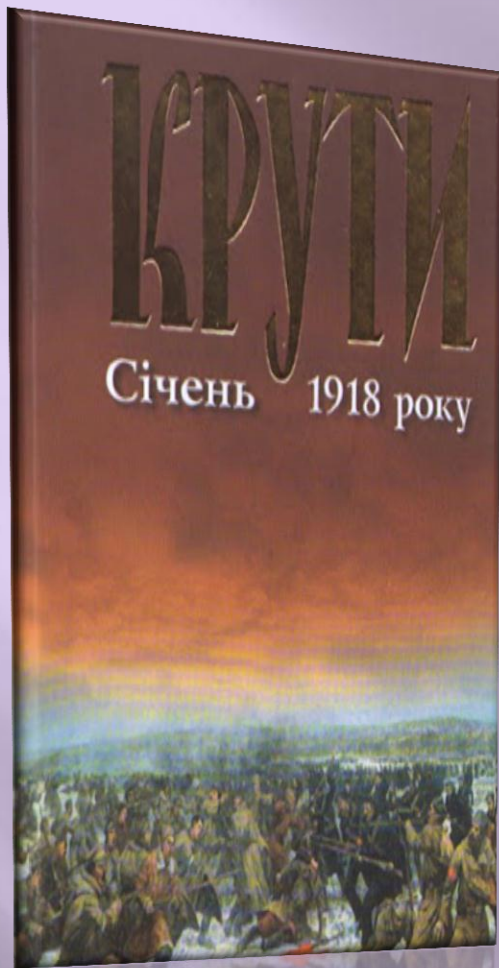
До збірки «Крути», виданої до 90-річчя бою, увійшли найрізноманітніші матеріали. Це й історичні матеріали та статті, в яких розкривається хід та причини трагедії, і художні твори, але насамперед — публіцистика різних часів. Найцінніша частина книги — спогади нечисленних учасників бою, яким вдалося вижити. Багато матеріалів, узятих із важкодоступних діаспорних видань. Книга розрахована на широке коло читачів, зокрема молодь.

ГЕРОІКА ТРАГЕДІЇ КРУТ

Героїка трагедії Крут / упорядник В. Сергійчук. – Київ : Україна, 2008. – 464 с.

У спогадах учасників студентського бою під Крутами 29 січня 1918 року, роздумах сучасників, поетичним і публіцистичним словом на тлі для нас трагічних суспільно-політичних і військових подій осмислюється героїка подвигу юнаків в ім'я України. Видання, матеріали якого подаються, як правило, в оригіналі, друковані раніше тільки в еміграції й часто без повних імен авторів, розраховане на українську молодь і всіх тих, хто цікавиться історією національно-визвольної боротьби нашого народу в 1917-1921 роках.

Крути. Січень 1918 року : документи, матеріали, дослідження, кіносценарій / Історико-культурологічне т-во «Герої Крут» ; упоряд. Я. Гаврилюк. – Київ : ВЦ «Просвіта», 2008. – 840 с.

До книги увійшли невідомі і маловідомі документи, матеріали, свідчення, спогади учасників бою під Крутами 29 січня 1918 року. Зміст архівних матеріалів підсилюють статті і виступи видатних особистостей доби Української революції 1917 - 1921 рр.

АРКАДІЙ ЖУКОВСЬКИЙ,
ОРЕСТ СУБТЕЛЬНИЙ

НАРИС
ІСТОРІЇ
УКРАЇНИ

Жуковський, А. Нарис історії України / А. Жуковський, О. Субтельний ; Ред.: Я.Грицак, О.Романів. – Львів : Вид-во Наук.т-ва ім.Т. Шевченка, 1992. – 230с.

У книзі зроблено стислий огляд подій української історії від найдавніших часів до сучасності. По-новому висвітлено окремі явища та постаті нашого минулого і сучасного, зокрема національно-визвольних змагань останнього століття. Книга розрахована на вчених-дослідників, викладачів вузів, технікумів та вчителів шкіл, усіх, хто цікавиться історією України.

Історія українського війська : [у двох кн.]. Кн. 2. Ч. 3 / Б. Гнатевич, З. Стефанов, О. Думін, С. Шрамченко. – Репринтне вид. з видання 1936 р. І. Тиктора. – Київ : Пам'ятки України, 1993. – 289-576 с.

Дана книга є відтворенням з доповненнями широко відомої праці за редакцією І.Крипякевича та Б.Гнатевича «Історія українського війська», яка вперше побачила світ у Львові в 1935-1936 рр. І з того часу в Україні не перевидавалася. Використовуючи неймовірно багату і різноманітну джерельну базу (архіви, картографічні, історіографічні матеріали), автори переконливо розповідають про організацію українських військових формувань від далеких княжих часів до перших десятиліть ХХ століття. Аналізується розвиток української військової стратегії і тактики, участь українських військ у конкретних бойових операціях.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ІЗ ФОНДІВ НТБ:

- ▣ Божко, О. Крути в документальних свідченнях / О.Божко // Київська старовина. – 1996. – № 2. – С. 3.
- ▣ Горак, В. Драма біля станції Крути (Київської обл. - 1918р.) / В. Горак // День. – 2006. – 5 трав. – С. 8.
- ▣ Панченко, В. Владимир и Юрий: две ипостаси трагедии / В. Панченко // День – 2004. – 24 янв. – С. 7.
- ▣ Тютюнник, Євдокія. Крути - це символ любові до Вітчизни : український інститут національної пам'яті створив унікальне видання про легендарний бій / Євдокія Тютюнник // Урядовий кур'єр. – 2014. – 29 січня. – С. 1, 4.
- ▣ Чепурний, Василь. Вшанували героїв Крут / Василь Чепурний // Голос України. – 2020. – 28 січня. – С. 7.
- ▣ Чорна, Світлана. Перші «кіборги»: незламний дух і сила волі / Світлана Чорна // Голос України. – 2020. – 29 січня. – С. 1, 12.

АВТОР ВІРТУАЛЬНОЇ ВИСТАВКИ

**ЗАВ. ВІДДІЛУ
СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ
ЛІТЕРАТУРИ НТБ ВНТУ
САВЧУК Т.С.**

**ДЯКУЮ ЗА
УВАГУ!**